

Messen del 6

GLORIA med LAUDAMUS

I det KYRIE toner ut, stemmer liturgen umiddelbart opp: **«Ære være Gud i det høyeste.»** På latin: «Gloria in excelsis Deo». Og menigheten fortsetter med: **«og fred på jorden blant mennesker som har Guds velbehag».** Dermed har menigheten på et øyeblikk blitt ført fra Kyrie-ropet om befrielse fra verdens nød og trengsler til englenes jublende sang for Jesu fødsel.

Bønnen om miskunn har ikke gått til en fjern Gud, men til en som har kommet oss helt nær: Jesus, Guds Sønn, født som et menneske (inkarnasjonen).

Men det stopper ikke der. Sangen toner videre: **«Vi lover deg (laudamus), vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg!».** Denne 4-foldige lovprisning av Gud fortsetter: **«Vi hyller deg for din store herlighet, Herre Gud, himmelske konge, allmektige Fader»**, for så å gå rett over i en storslagen hylling av Jesus: **«Herre, Guds enbårne Sønn, Jesus Kristus, Guds Lam som bærer verdens synder, miskunne deg over oss. Du som sitter ved Faderens høyre hånd, hør vår bønn. For du alene er hellig. Du alene er Herre. Du alene er Den Høyeste, Jesus Kristus.»** Så avrundes sangen med at Ånden trekkes inn: **«med Den Hellige Ånd i Faderens herlighet. Amen.»**

Dette leddet, som starter med englesangen på Betlehemsmarken (Luk 2), fortsetter altså med en storslagen hymne som ærer treenigheten, med særlig vekt på Jesus.

Laudamus kan ha sin opprinnelse på 300-tallet i den østre kirke. Dette århundret kan vise til en stor oppblomstring av hymne-diktning, ikke minst fra de som anfektet kirkens ortodokse lære. Men de ortodokse kom etter hvert på offensiven, noe Laudamus er et godt eksempel på. Man tror hymnen ble brukt i den gresk-ortodokse morgenbønnen, for senere å komme i latinsk versjon i Vestkirken. Fra 500-tallet og utover finnes Gloria i messen enkelte steder. Men først på 1000-tallet får leddet en fast plass i den vestlige messe.

- Glória in excelsis Deo,

* Et in terra pax hominibus bonæ voluntátis.

- Laudámus te, benedicimus te,

adorámus te.

* Glorificámus te, grátias ágimus tibi,

propter magnam glóriam tuam.

Glorialeddet (start) brukt i St. Mikael – på latin

En av grunnene til leddets vaklende plass og sene stabilitet, var kravet om at leddet ikke kunne brukes uten at en biskop ledet messen. De vanlige prestene fikk ikke lov til å intonere dette høyhellige leddet. Etter hvert ble dette påbudet fraveket, og det ble prestenes privilegium å stemme opp Gloria.

Denne skikken har holdt seg til denne dag. Selv i den lutherske messe, der Gloria ble omdiktet til en salme i bundet form («Alene Gud i himmerik»), blir første setning alltid intonert av presten alene. Den lutherske gudstjeneste har også en forkortet form av Laudamus, noe som er fremmed i katolsk sammenheng. Gloria utelates i faste- og botstider.

(Litteratur: Ingemann Ellingsen: I Guds hus – A.O.T. Hellerström: Liturgik – Stig W. Holter: Kom, tilbe med fryd – Josef A. Jungmann: Kyrkans Liturgi)

Guttorm O Ihlebæk